

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

อำเภอ ศรีเทพ จังหวัด เพชรบูรณ์

ข้อมูล ณ วันที่ ๒๐ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล : นายชยกร มุลบุญ

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ : บ้านเลขที่ ๖๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองกระจิง อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์

โทรศัพท์ : ๐๖๓-๑๙๙๕๓๕๑, Facebook : -, Line : ๐๖๓๑๙๙๕๓๕๑

เกิด พ.ศ. ๒๕๑๒ ปัจจุบันอายุ ๕๖ ปี.....

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา : มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษา : โรงเรียนประทาย อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา

คณะ/สาขาวิชา : ศิลป์ - ภาษา

๖. อาชีพปัจจุบัน

☐ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☒ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ : ลูกจ้างหน่วยงานราชการ

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๒๑,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๗

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก : เกษตรผสมผสาน

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ คือ การเพาะพันธุ์พืช

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. อนุรักษ์แม่ธรณี (จุลินทรีย์จาวปลวก)

๒. อนุรักษ์ป่า (ป่า ๕ ระดับ)

๓. อนุรักษ์น้ำ

๔. คนหัวเห็ด

๕. คนเอาถ่าน

ฐานการเรียนรู้ที่ ๑ อนุรักษ์แม่ธรณี (จุลินทรีย์จาวปลวก)

ฐานการเรียนรู้ที่ ๒ อนุรักษ์ป่า (ป่า ๕ ระดับ)

ฐานการเรียนรู้ที่ ๓ อนุรักษ์น้ำ

ฐานการเรียนรู้ที่ ๔ คนหัวเห็ด

ฐานการเรียนรู้ที่ ๕ คนเอาถ่าน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๔ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การเลี้ยงปลาในพีช

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. การแปรรูปกล้วยหลักสูตรการเรียนรู้

๒. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากอ้อยคั้นน้ำ

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง หรือป่า ๕ ระดับ

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

➤ หลักสูตรป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง หรือป่า ๕ ระดับ

➤ วัตถุประสงค์ คือ เพื่อสร้างความเข้าใจในการใช้ที่ดินอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ส่งเสริมให้เกษตรกร และชุมชนปลูกป่าเพื่อใช้ประโยชน์ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม พื้นฟูระบบนิเวศ ลดการเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่า สร้างแหล่งอาหารให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ พื้นฟูและพัฒนา พื้นที่ป่าให้มีโครงสร้างเหมือนป่าธรรมชาติ สร้างระบบนิเวศที่สมบูรณ์ เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ และเป็นแหล่งอาหารและรายได้ของชุมชน

- เนื้อหา คือ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการปลูกป่า และได้ใช้ประโยชน์จากป่าไม้ที่ปลูกประกอบไปด้วย การปลูกไม้ใช้สอย (เช่น ไม้ก่อสร้าง) การปลูกไม้ผล (เพื่อบริโภคและสร้างรายได้) การปลูกไม้เศรษฐกิจ (เพื่อสร้างรายได้ระยะยาว) ซึ่งการปลูกไม้ตามระดับชั้นของป่ามี ๕ ระดับ ได้แก่ ไม้สูง (ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่) ไม้กลาง (ไม้ผล ไม้ใช้สอย) ไม้เตี้ย (ไม้พุ่มหรือไม้ผลขนาดเล็ก) ไม้เลื้อย (ไม้เถา ไม้คลุมดิน) และพืชล้มลุก (ผัก สมุนไพร หรือพืชอาหารสัตว์)
- รูปแบบ คือ ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในชุมชนเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ถ่ายทอดความรู้ผ่านการฝึกอบรมและแปลงสาธิต

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

- เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับจังหวัด

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

- เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ เครือข่าย ศพก. และแปลงใหญ่ระดับอำเภอ

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรจากรูปแบบดั้งเดิมสู่การทำเกษตรที่ใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยี เกิดจากปัญหาที่พบในการผลิตทางการเกษตร เช่น ผลผลิตและรายได้ที่ไม่แน่นอน รวมถึงต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น จึงเห็นความจำเป็นในการแสวงหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากกว่า นอกจากนี้ยังได้รับแรงจูงใจจากการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบ ซึ่งช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดการปรับตัว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด เพิ่มคุณภาพผลผลิต ลดความเสี่ยง และสร้างความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

การทำเกษตรแบบพืชเชิงเดี่ยวมักพบกับปัญหาผลผลิตไม่สม่ำเสมอ คุณภาพไม่ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น การขาดแคลนแรงงาน รวมถึงความผันผวนด้านราคาผลผลิตและสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง ความท้าทายเหล่านี้ทำให้ตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวโดยหันมาใช้ความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดความเสี่ยง และสร้างความมั่นคงทางอาชีพอย่างยั่งยืน

๑.๒ รายละเอียดของการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ในปัจจุบันได้มีการนำหลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีทางการเกษตรมาปรับใช้ในหลายด้าน เช่น การจัดการดินโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อลดการเสื่อมโทรมและเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ การลดการระบาดของศัตรูพืชด้วยการใช้ชีวภัณฑ์ รวมถึงการเพิ่มผลผลิตและมูลค่าผลผลิตด้วยการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม การแปรรูปผลผลิต ซึ่งนวัตกรรมและเทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ และสร้างความยั่งยืนในระบบเกษตรกรรม

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

การใช้น้ำหมักจาวปลวก เป็นการประยุกต์ใช้นวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเกษตร ที่ช่วยบำรุงดินและเร่งการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ เนื่องจากในจาวปลวกมีจุลินทรีย์ธรรมชาติที่มีประโยชน์ต่อพืชและดิน

ขั้นตอนการทำน้ำหมักจาวปลวก

๑. การจัดเตรียมวัตถุดิบ

- จาวปลวก (ก้อนรังปลวกอ่อน)
- กากน้ำตาล หรือ น้ำตาลทรายแดง
- ฟิชสดับ เช่น กล้วย หรือเศษพืชที่มีอยู่
- น้ำสะอาด

๒. การหมัก

- นำจาวปลวกมาทุบหรือบดให้ละเอียด
- ผสมกับกากน้ำตาลและเศษพืชสับ
- เติมน้ำสะอาดในภาชนะหมัก (ไม่ใช่โลหะ)
- ปิดฝาหลวมๆ เพื่อให้มีอากาศถ่ายเท
- หมักทิ้งไว้ ๗-๑๕ วัน คนเป็นครั้งคราวเพื่อให้จุลินทรีย์กระจายตัว

๓. การตรวจสอบความสมบูรณ์ของน้ำหมัก

- น้ำหมักที่ดีมีกลิ่นเปรี้ยว-หวานอ่อนๆ ไม่มีกลิ่นเหม็นเน่า
- มีสีเข้มขึ้นเรื่อยๆ

๔. การนำไปใช้ในแปลงเกษตร

- ใช้เป็นน้ำรดดิน : ผสมน้ำหมักจาวปลวก ๒-๓ ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร รดที่โคนต้นพืช เพื่อบำรุงดินและกระตุ้นราก
- ใช้ฉีดพ่นทางใบ : ผสมน้ำหมักจาวปลวก ๒ ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นให้พืชแข็งแรงต้านทานโรค
- ใช้เร่งการย่อยสลายเศษพืช/ปุ๋ยหมัก : รดน้ำหมักจาวปลวกบนกองปุ๋ยอินทรีย์หรือฟาง เพื่อลดระยะเวลาการย่อยสลาย

๕. การติดตามผลและปรับใช้

- สังเกตการเจริญเติบโตของพืชหลังใช้ ๑-๒ สัปดาห์
- หากพืชมีอาการเหลืองหรือไม่ตอบสนอง อาจต้องปรับลดหรือเพิ่มปริมาณการใช้
- ใช้ซ้ำได้ทุก ๗-๑๐ วัน

๖. ข้อควรระวัง

- ไม่ควรใช้ในปริมาณเข้มข้นเกินไป เพราะอาจทำให้ดินหรือรากพืชเสียหาย
- หลีกเลี่ยงการใช้ร่วมกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพราะจะฆ่าจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์

จะเห็นได้ว่า การใช้น้ำหมักจาวปลวก เป็นนวัตกรรมที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพดิน เพิ่มจุลินทรีย์ที่ดี และเร่งการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุ ช่วยให้พืชแข็งแรง ลดต้นทุนการใช้ปุ๋ยเคมี และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

- มีการตรวจดินเบื้องต้น
- มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมี

การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง

- ปรับเปลี่ยนพื้นที่จากการปลูกอ้อยโรงงานมาทำการเกษตรแบบผสมผสาน

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

ปัจจุบัน ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ภายในศูนย์ โดยจัดแบ่งพื้นที่ปลูกพืชแบบผสมผสานให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด พืชที่ปลูกมีความหลากหลาย ได้แก่ กล้วย มะม่วง ฝรั่ง หน่อไม้ ไข่รวมถึงกิจกรรมการเลี้ยงปลาและการผลิตถ่านจากเศษไม้ ซึ่งสะท้อนถึงแนวคิดการทำเกษตรแบบบูรณาการที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและลดของเสียให้น้อยที่สุด

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในปัจจุบันยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น ทำให้พืชและกิจกรรมทางการเกษตรภายในศูนย์ยังไม่ให้ผลผลิตที่สามารถนำไปจำหน่ายได้ จึงยังไม่สามารถสร้างรายได้โดยตรงให้กับเกษตรกรและศูนย์เรียนรู้ได้ แต่การจัดการในระยะนี้ถือเป็นการวางรากฐานที่สำคัญ ทั้งในด้านการจัดสรรพื้นที่ การดูแลรักษา และการสร้างองค์ความรู้สำหรับเกษตรกร ซึ่งจะเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ศูนย์สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นต้นแบบในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรที่สมบูรณ์ในอนาคต

แม้ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ในปัจจุบันยังไม่สามารถสร้างรายได้โดยตรงให้แก่เกษตรกร แต่ศูนย์ฯ มีคุณค่าอย่างยิ่งในเชิงการเรียนรู้และการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรดังนี้

๑. การเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการพื้นที่

- การจัดแบ่งพื้นที่ปลูกพืชแบบผสมผสานช่วยให้เกษตรกรเห็นตัวอย่างการใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่า และสามารถนำแนวทางไปปรับใช้กับพื้นที่ของตนเอง
- การผสมผสานพืชหลายชนิดและกิจกรรมอื่น เช่น การเลี้ยงปลาและการทำถ่านจากเศษไม้ ช่วยให้เกษตรกรเข้าใจแนวคิดการทำเกษตรแบบบูรณาการ

๒. การสร้างองค์ความรู้ด้านเทคนิคการเกษตร

- ศูนย์ฯ เป็นแหล่งเรียนรู้เทคนิคการปลูกพืช การดูแลพืช และการจัดการทรัพยากร เช่น การใช้ปุ๋ย การควบคุมศัตรูพืช และการจัดการน้ำ

- เกษตรกรสามารถเรียนรู้วิธีการปฏิบัติจริง ลดความเสี่ยงจากการทดลองด้วยตนเอง

๓. การพัฒนาเป็นต้นแบบและแรงจูงใจในชุมชน

- ศูนย์ฯ ทำหน้าที่เป็นต้นแบบให้เกษตรกรในชุมชนเห็นแนวทางการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

- การเข้าถึงศูนย์ฯ ช่วยสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร

๔. ความยั่งยืนและการเตรียมความพร้อมสู่การสร้างรายได้ในอนาคต

- แม้ยังไม่จำหน่ายผลผลิต แต่การพัฒนาศูนย์ฯ ในระยะเริ่มต้นนี้เป็นการวางรากฐานที่สำคัญสำหรับการผลิตผลผลิตที่มีคุณภาพ

- เมื่อผลผลิตพร้อมและมีตลาดรองรับ ศูนย์ฯ จะสามารถสร้างรายได้ที่ยั่งยืน และเป็นแหล่งต้นแบบที่ครบวงจรทั้งความรู้และรายได้

ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการเกษตรมาปรับใช้ ส่งผลให้การประกอบอาชีพเกษตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ สามารถลดต้นทุนการผลิตจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการน้ำที่เหมาะสม และการควบคุมศัตรูพืชแบบชีวภาพ ทำให้ค่าใช้จ่ายลดลงอย่างต่อเนื่อง ผลผลิตมีปริมาณและคุณภาพที่ดีขึ้น ตรงตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้ราคาจำหน่ายสูงขึ้น นอกจากนี้ การเพิ่มมูลค่าด้วยการแปรรูปและการจำหน่ายผ่านช่องทางต่างๆ ยังช่วยขยายตลาดและเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร อีกทั้งยังเป็นการสร้างความมั่นคงและความยั่งยืนต่ออาชีพการเกษตรในระยะยาว

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในการเกษตรมีบทบาทสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของเกษตรกรและชุมชน ดังนี้

๑. การจัดการดินอย่างยั่งยืน

- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก และการวิเคราะห์ดินช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมี ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ลดการปนเปื้อนสารเคมีในดินและน้ำ

๒. การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

- การขุดสระเก็บกักน้ำฝน ช่วยลดการสูญเสียน้ำ ป้องกันการชะล้างดิน และสนับสนุนการอนุรักษ์น้ำในชุมชน

๓. การควบคุมศัตรูพืชแบบยั่งยืน

- การใช้ชีวภัณฑ์และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM) ลดการใช้สารเคมี ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

๔. การส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ

- การปลูกพืชหลายชนิดและสร้างพื้นที่สีเขียวช่วยเพิ่มแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยให้สัตว์ป่าและแมลงประโยชน์

๕. การจัดการของเสียทางการเกษตร

- เศษพืชและวัสดุเหลือใช้สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักหรือถ่านชีวภาพ ลดขยะและสนับสนุนการหมุนเวียนทรัพยากร

จะเห็นได้ว่านวัตกรรมและเทคโนโลยีเหล่านี้ช่วยให้การทำเกษตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันยังรักษาสภาพแวดล้อมและสนับสนุนความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

การทำกิจกรรมทางการเกษตรในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ส่งผลให้เกิดประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ดังนี้

๑. การรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

- การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมัก และการปลูกพืชคลุมดินช่วยลดการชะล้างของดินและเพิ่มสารอาหาร ทำให้ดินมีคุณภาพและอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน

๒. การอนุรักษ์น้ำ

- การขุดสระกักเก็บน้ำฝนในศูนย์ช่วยลดการสูญเสีย น้ำ สนับสนุนการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัด และป้องกันการกัดเซาะของดิน

๓. การส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ

- การปลูกพืชผสมผสานหลายชนิด การสร้างพื้นที่สีเขียว และการเลี้ยงปลาแบบบูรณาการ ทำให้เกิดแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยสำหรับสัตว์และแมลงประโยชน์

๔. การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

- การใช้ชีวภัณฑ์และการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน ลดการใช้สารเคมี ลดมลพิษในดิน น้ำ และอากาศ

๕. การหมุนเวียนทรัพยากรและลดของเสีย

- เศษพืช เศษไม้ และวัสดุเหลือใช้จากกิจกรรมเกษตรสามารถนำมาทำปุ๋ยหมักหรือถ่านชีวภาพ ช่วยลดของเสียและสร้างทรัพยากรหมุนเวียน

การจัดการกิจกรรมทางการเกษตรในศูนย์ ศพก. ไม่เพียงสนับสนุนการเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต แต่ยังช่วยสร้างระบบเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

- มีการขุดบ่อ เพื่อเก็บน้ำไว้ในศูนย์ และเลี้ยงปลา
- มีการวางแผนและบริหารจัดการการปลูกพืชในศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

- มีการปรับปรุงศูนย์เพื่อรองรับการเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่
- มีหน่วยงานในพื้นที่เชิญเป็นวิทยากรบรรยาย
- มีการให้คำปรึกษากับเกษตรกรในพื้นที่

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

- ให้คำแนะนำเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การทำน้ำหมักจาวปลวก และชีวภัณฑ์ไว้ใช้เอง
- เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน ติดต่อหน่วยงานภาครัฐ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรได้ครบวงจร

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

- เผยแพร่องค์ความรู้ด้านการจัดการพื้นที่แบบผสมผสาน
- ให้คำปรึกษาด้านการใช้อินทรีย์ และชีวภัณฑ์แทนสารเคมี

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

- เกษตรกรนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์ฯ ไปประยุกต์ใช้ตามบริบทพื้นที่ของตนเอง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

- เป็นวิทยากรบรรยายเรื่องการทำจุลินทรีย์จาวปลวกให้กับสำนักงานเกษตรอำเภอศรีเทพ

ในกิจกรรมต่างๆ

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

- ถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำการเกษตรแบบผสมผสานกับชุมชน
- ให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรแก่เกษตรกรในพื้นที่
- รongรับการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน ศพก. หลัก เป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจากทุกหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานภายนอก เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต การบริหารจัดการ และการตลาดแก่เกษตรกร รวมทั้งให้บริการทางการเกษตร เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับเกษตรกร และที่สำคัญคือการบูรณาการการทำงานร่วมกับ ศพก.เครือข่าย เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ โดยยึดหลัก “ตลาดนำนวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้” ให้เป็นต้นแบบและเกิดผลสำเร็จในระดับชุมชน เพื่อให้เกษตรกรที่มาเรียนรู้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดจิตสำนึกในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างเหมาะสม ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีระบบการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

- ๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ
 - ประธานคณะกรรมการ ศพก. อำเภอศรีเทพ
- ๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม
 - ร่วมพัฒนาชุมชน ในกิจกรรมจิตอาสา และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ศึกษาเรียนรู้จากการทำจริง รongรับการเป็นแหล่งเรียนรู้ และพัฒนาพื้นที่ให้เกิดความยั่งยืนโดยปราศจากสารเคมี

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

- เกษตรกรต้นแบบ
- คณะทำงานถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร สำนักงานเกษตร

อำเภอศรีเทพ ปี ๒๕๖๘

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

- การสัมภาษณ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

แบบฟอร์มรายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ เนื้อหาค่อนข้างเยอะ ซ้ำซ้อน ซึ่งบางข้อเป็นเนื้อหาซ้ำกัน ยากต่อการเข้าใจของเกษตรกรต้นแบบและเจ้าหน้าที่ อยากรให้ทางกรมจัดทำแบบฟอร์มการถอดบทเรียนที่เข้าใจง่าย ไม่ซ้ำซ้อน และเจ้าหน้าที่ยังขาดประสบการณ์และความเข้าใจในการถอดบทเรียน อาจจะบันทึกหรือรวบรวมข้อมูลไม่ครบถ้วนในทุกประเด็น อีกทั้งเกษตรกรอาจยังสับสนกับการให้ข้อมูล

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

